Право

УДК 316

Кужель Катерина Святославівна
студентка
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Kuzhel Kateryna
Student of the
Institute of Prosecution and Criminal Justice of the
Yaroslav Mudryi National Law University

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК СУБ'ЄКТ ПРАВОВІДНОСИН

Анотація. *У науковій статті проаналізовано сучасне становище статусу штучного інтелекту та його перспективи. Надання роботам правосуб'єктності , визнання за ними авторських прав та питання про юридичну відповідальність. Окреслюється питання небезпеки їх розвитку.*

Ключові слова: *штучний інтелект, роботи, роботизація, правовий статус, правосуб'єктність, "електрона особистість".*

Summary. *The scientific article analyzes the current status of artificial intelligence status and its prospects. Providing the robots with legal personality, recognition of their copyrights and issues of legal responsibility. The question of the danger of their development is outlined.*

Key words: *artificial intelligence, robots, robotics, legal status, legal personality, "electronic personality".*

XXI століття — світ бурхливого розвитку науки, техніки, високих технологій та формування сучасного інформаційного суспільства. На даному

етапі все більшої актуальності набирає сфера робототехніки, а саме еволюція роботів, пошук суперінтелекту.

Роботизація за останні 9 років зросла приблизно в десять разів, майже у всіх сферах людина і робот взаємодіють. Ці машини своєю діяльністю спрощують нам життя, роблять його більш ефективнішим та прогресивним. У сучасних країнах можна вже зустріти роботів-хірургів, викладачів, швейцарів. В Дубаї дані технології прискорені і влада вже залучає їх до роботи в аеропортах, пресі, служби в поліції. Відповідно, якщо вони опановують людські професії, то чи варто їх наділити такими ж правами та обов'язками? У зв'язку з цим постає питання про визнання роботів суб'єктами права.

Відповідно, так як право є динамічною наукою, що постійно розвивається і адаптується під сучасний стан суспільства, то існує велика ймовірність про надання роботам статусу повноцінного учасника суспільних відносин. Не так давно, Європарламентом було ухвалено Резолюцію «Норми цивільного права про робототехніку». Парламентарі не тільки запропонували створити загальноєвропейський реєстр «розумних» машин, але і подумують про те, щоб надати роботам особливий статус «розумного електронного робота» або навіть «електронної особистості». Створюватимуться державні органи, які будуть видавати закони, регулювати дану сферу, слідкувати за ситуацією, щоб вона не вийшла з під контролю. Але про точність документа говорити рано, адже неможливо передбачити розвиток штучного інтелекту та всі його подальші можливості.

В Резолюції також згадується закони робототехніки, які сформулював Айзек Азімов, що говорять про правила поведінки роботів. В першому сказано, що робот не може заподіяти шкоду людині своїми діяннями. Другий закон про те, що робот повинен підкорятися наказам людини, окрім тих, які суперечать першому правилу, а третій закон – робот повинен захищати самого себе, якщо це не суперечить першому і другому закону. З часом був

сформований четвертий або нульовий закон, в якому говориться, що робот не може заподіяти своїми діями чи бездіяльністю шкоду людству. Але вже можна говорити про те, що ці закони недійсні в сучасному суспільстві, адже створюються машини, які прямо призначені для вбивства людей.

Невирішеним залишається питання про їхній правовий статус. Дослідники у цій сфері відзначають, що це буде щось середнє між об'єктом власності і юридичною особою. Як сказано в доповіді автора проекту Резолюції, "роботи не можуть вважатися просто інструментами в руках власників, і все більш важливим стає вирішення, чи повинні роботи мати юридичний статус, чи ні".

Пройде ще двадцять років і штучний інтелект досягне рівня людських розумових здібностей. Відповідно, коли роботи досягнуть і перевершать людину, то вони зможуть усвідомлювати свої дії та керувати ними, можливо будуть наділенні відчуттям самозбереження та самовдосконалення, стануть авторами творчих робіт.

Тоді виникає проблема щодо надання роботам авторських прав. Вчені-юристи приходять до різних позицій. На мою думку, варто зупинити увагу на тому, що для початку потрібно вирішити питання про надання загальних прав. Адже, саме авторське право несе у собі не просто декларативне навантаження, а й передбачає за суб'єктом хоча б потенційну здатність на реалізацію цього права чи відмови від нього. Українське законодавство не зосереджує свою увагу над цим, тоді як розвинені іноземні країни активно розробляють проекти.

Також потрібно звернути увагу на питання, щодо відповідальності роботів, хто повинен нести покарання за порушення ними захищених суспільних відносин. Якщо їх наділять правосуб'єктністю, то і варто застосовувати такі ж покарання, як і до людей, але адаптовані під штучний інтелект. На сьогодні обговорюється, що можливо відповідати будуть або користувачі, або розробники. Та дані суб'єкти не вправі це зробити тоді, коли

роботи зможуть самостійно керувати, усвідомлювати свої дії та їх наслідки . Вже сьогодні стається багато випадків, як роботи порушують закон. Наприклад подія в США, коли безпілотний автомобіль збив жінку, яка переходила дорогу в непризначеному на це місці. Як бути далі? На думку дослідників, відповідальність, в тому числі кримінальна, штучного інтелекту має сенс тільки в тому випадку, якщо людство збереже контроль над ним.

Дану ситуацію треба тримати в свої руках, інакше це може призвести до жахливих наслідків. Наприклад, до безробіття, відхід від багатьох професій, включно з юридичною. Людина стане непотрібною на трудовому ринку, бо роботи будуть більш ефективними та функціональнішими. От як відомий "комп'ютерний суддя", який автоматично відшуковує рішення ЄСПЛ та інших судів та виносить вирок з точністю до 79%. Винахідник Ілон Маск стверджує: "У сфері штучного інтелекту я маю доступ до найбільш провідних технологій. І я думаю, що людям є про що турбуватися".

Слід усвідомити, що скоро наступить час, коли людям доведеться свій простір існування поділити з машинами. В перспективі все ж існує надання роботам статусу суб'єкта правовідносин і таке поняття, як "електрона особистість" набере широкого вжитку.

Література

1. Радутний О. Е. Кримінальна відповідальність штучного інтелекту. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/17_1.pdf
2. Радутний О. Е. Місце штучного інтелекту в структурі суспільних відносин, які охороняються кримінальним правом. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15396/1/Radutniy_98-102.pdf
3. Коваль М. С. Електронна особистість: навіщо ЄС обговорює права роботів. URL: https://www.eurointegration.com.ua/experts/2017/01/24/7060539/

4. Кривецький О. До проблеми правового регулювання штучного інтелекту. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3728:do-problemi-pravovogo-regulyuvannya-shtuchnogo-intelektu&catid=8&Itemid=350
5. Кулинич В. П. Цифрова особистість: чи можуть роботи бути наділені правами? URL: http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/cifrova-osobistist-chi-mozhut-roboti-buti-nadileni-pravami.html